

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω διεθνών συμφωνιών:

- α. Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (1878)
- β. Σύμφωνο Μολότοφ–Ρίμπεντροπ (1939)
- γ. Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Ο Κριμαϊκός Πόλεμος έληξε με τη νίκη και τον θρίαμβο της Ρωσίας.
- β. Η Θεσσαλία παραχωρήθηκε στην Ελλάδα από την Πύλη (1881) μετά από σύσταση του Συνεδρίου του Βερολίνου (1878).
- γ. Η Συνθήκη Ειρήνης, που υπογράφηκε στο Βουκουρέστι την 28^η Ιουλίου / 10^η Αυγούστου 1913, κατακύρωσε την Κρήτη στην Ελλάδα.
- δ. Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε αμέσως μετά τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.
- ε. Μετά την κατάληψη της εξουσίας από τους Μπολσεβίκους (Οκτώβριος 1917) ο Λένιν ευνοούσε την ειρήνη για λόγους εσωτερικούς.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να παρουσιάσετε τη διαμάχη μεταξύ Υψηλάντη και Φιλικών αφενός και των προκρίτων της Πελοποννήσου αφετέρου, καθώς και τις επιδιώξεις των δύο αυτών παρατάξεων κατά το πρώτο έτος της Ελληνικής Επανάστασης.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφέρετε τα τεχνολογικά μέσα, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν από τους δύο αντιπάλους συνασπισμούς κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, και να προσδιορίσετε τον ρόλο τους στη διεξαγωγή του.

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Γ1**

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε τις κατευθυντήριες γραμμές της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης και την πορεία υλοποίησής τους μέχρι το 1932.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[Ο Βενιζέλος αναλύει τις κατευθυντήριες γραμμές της εξωτερικής του πολιτικής]

«Ἡ πολιτική αὕτη συνίστατο πρῶτον εἰς τήν ἀποκατάστασιν σχέσεων μέ τήν Μεγάλην Μεσογειακὴν Δύναμιν, τήν γείτονά μας Ἰταλίαν, σχέσεων ὅσον εἶναι δυνατόν ἐγκαρδίων καί ἀναλόγων μέ ἐκείνας, τάς ὁποίας ἔχει ἡ Ἑλλάς ἐπὶ ἓνα ὅλον αἰῶνα μέ τήν Γαλλίαν καί Ἀγγλίαν. Δευτέρα βάσις τῆς εξωτερικῆς μας πολιτικῆς ἦτο νά ἐκκαθαρίσωμεν τάς διαφοράς μας ὅχι μόνο μέ τήν Γιουγκοσλαβίαν, ἐξ ἀφορμῆς τῆς Σερβικῆς ζώνης τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλά καί μέ τήν Τουρκίαν καί μετά ταύτην μέ τήν Βουλγαρίαν καί τήν Ἀλβανίαν, διότι συμφέρον ἡμῶν ἦτο νά φθάσωμεν, ἂν ἦτο δυνατόν, καί μέ αὐτά τά κράτη εἰς μίαν πλήρη ἐκκαθάρισιν τοῦ παρελθόντος καί τήν ἵδρυσιν στενῶν σχέσεων φιλίας,

μολονότι ἡ φιλία μας μέ τάς δύο τελευταίας γειτονικάς χώρας ἤρχετο εἰς δευτέραν μοῖραν. Τρίτη βάσις ἦτο ἡ ἐπιμελής ἀποφυγή τῆς ἐξαρτήσεώς μας ἀπό οἷονδήποτε ἐκ τῶν συνδυασμῶν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων· καί δὴ ἐκείνων, αἵτινες ἐζήτουν νά ἀσκοῦν ἐπιρροήν εἰς τὰ Βαλκάνια, εἰς τρόπον ὥστε, ἂν θά εἶχε ἡ ἀνθρωπότης τήν δυστυχίαν νά ἴδῃ καί πάλιν ἐκρηγνυόμενον ἕνα μέγαν πόλεμον, νά μή παρασυρθῶμεν καί ἡμεῖς εἰς αὐτόν ὑποχρεωτικῶς ὡς ἐκ τοῦ συνδέσμου, τόν ὁποῖον θα εἶχομεν μέ τόν ἕνα τῶν διαμαχομένων».

Κ. Σβολόπουλος, *Ἡ Ἑλληνική Ἐξωτερική Πολιτική, 1900–1945*, Ἀθήνα: Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας», 41997, σ. 212.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Το ευρωπαϊκό ὄραμα του Βενιζέλου]

[...] «Ἡ ἐλληνική κυβέρνησις χαιρετίζει με τὴ μεγαλύτερη ικανοποίηση τὴν ιδέα τῆς ἐνότητος τῶν λαῶν τῆς Ἑυρώπης· προκειμένου νὰ διασκεδαστεῖ κάθε ἀνησυχία, τὸ ἐγχεῖρημα οφείλει νὰ ἀναληφθεῖ στα πλαίσια τῆς διεθνούς οργάνωσης καὶ νὰ σεβαστεῖ τὴν ἐθνικὴ κυριαρχία τῶν κρατῶν· ἡ ευρωπαϊκὴ ἐνωση, κάτω ἀπὸ ἀνάλογες συνθήκες, ὅχι μόνον δὲν θα ὁδηγήσῃ στὴν ἐξασθένηση ἀλλὰ καὶ θα συμβάλῃ στὴν ἐνίσχυση «τῆς Ἑυρώπης τῶν πατρίδων»· τὰ ευρωπαϊκὰ κράτη θα ἐξασφαλίσουν σημαντικὰ πλεονεκτήματα ὅχι μόνον στὸν οἰκονομικόν, ἀλλὰ καὶ στὸν πολιτικόν τομέα· ἡ ἐξέλιξις πρὸς τὴν ὁμοσπονδιοποίηση οφείλει νὰ ἐπιχειρηθεῖ με ἰδιαίτερη προσοχή καὶ με προϋπόθεσιν τὴν πίστωση χρόνου».

Κ. Σβολόπουλος, *Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Δώδεκα Μελετήματα*, Ἀθήνα: Ἑλληνικά Γράμματα, 1999, σ. 226-227.

ΘΕΜΑ Δ1

Ἀντλώντας στοιχεῖα ἀπὸ τὰ κείμενα ποὺ σὰς δίνονται καὶ με βάση τὶς ἱστορικὲς σὰς γνώσεις, νὰ ἀναφερθεῖτε

στις διαφωνίες και τις ρυθμίσεις των συμμάχων – νικητών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από το 1945 ως το 1949 σχετικά με το μέλλον της Ανατολικής Ευρώπης (μονάδες 10) και της Γερμανίας (μονάδες 15).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[Εγκαθίδρυση φιλοσοβιετικών καθεστώτων στην Ανατολική Ευρώπη]

[...] Σταδιακά, σε διαφορετικά χρονικά σημεία σε κάθε χώρα της Ανατολικής Ευρώπης, οι Σοβιετικοί εγκατέστησαν φιλικές προς αυτούς κυβερνήσεις, [...] σταθεροποιώντας κομμουνιστικά καθεστώτα: στη Ρουμανία τον Νοέμβριο του 1946, στην Πολωνία τον Ιανουάριο του 1947, στην Ουγγαρία τον Αύγουστο του 1947 [...]. Στα τέλη του 1947, μόνον στην Τσεχοσλοβακία (όπου στις ελεύθερες εκλογές του Μαΐου 1946 το κομμουνιστικό κόμμα έλαβε το 38% των ψήφων) εξακολουθούσε να επιβιώνει κυβέρνηση με τη συμμετοχή αστικών πολιτικών δυνάμεων, και εκεί όμως κρίσιμα υπουργεία και τομείς της διοίκησης (οι ένοπλες δυνάμεις, οι δυνάμεις ασφαλείας) ελέγχονταν από τους κομμουνιστές.

Ε. Χατζηβασιλείου, Εισαγωγή στην ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου, [Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία 5], Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 92008, σ. 84.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Το συμμαχικό Συμβούλιο Ελέγχου στη Γερμανία]

[...] Για τη Γερμανία που ακόμα αντιστεκόταν, η απόφαση των τριών ήταν η χωρίς όρους παράδοση. Στην κατεχόμενη Γερμανία κυριαρχία θα ασκούσαν οι δυνάμεις κατοχής των τριών μεγάλων νικητών με όργανο το Συμβούλιο Ελέγχου. Οι αποφάσεις του συμβουλίου έπρεπε να λειτουργούν με ομοφωνία, διαφορετικά κάθε ζώνη επιρροής θα λειτουργούσε με τις δικές της αποφάσεις. Ο Ρούζβελτ θεώρησε σκόπιμο να ανατεθεί και μια ζώνη επιρροής στους Γάλλους. Ο Στάλιν αντέδρασε στην πρόταση αυτή, διότι δεν ήθελε

ακόμα ένα μέλος στο Συμβούλιο Ελέγχου, όμως μπροστά στην επιμονή των δύο άλλων και επειδή είχε εξασφαλίσει τον έλεγχο της Πολωνίας, αποφάσισε να υποχωρήσει.

Θ. Βερέμης, Εφημ. Η Καθημερινή, Κυριακή 10 Ιουλίου 2011, σ. 26.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[Διενέξεις των Συμμάχων για το μέλλον της Γερμανίας]

Το κύριο αντικείμενο της διένεξης των Σοβιετικών με τους Δυτικούς έμοιαζε να είναι η Γερμανία [...]. Από τις αρχές του 1946 οι απόψεις των πρώην συμμάχων για το θέμα εμφανίζονται διαμετρικά αντίθετες. Η ΕΣΣΔ, που είχε υποστεί τα πάνδεινα από τη γερμανική εισβολή και φοβόταν μήπως οι Αμερικανοί αξιοποιήσουν τη στρατιωτική υπεροχή που τους πρόσφερε η αποκλειστική κατοχή ατομικών όπλων με σκοπό να διαλύσουν το «προλεταριακό κράτος» (κάτι που κανένας δεν σκεφτόταν σοβαρά στις Ηνωμένες Πολιτείες), επιδόθηκε συστηματικά στη διάλυση των εργοστασίων της ζώνης που έλεγχε, για να ενισχύσει τη δική της οικονομική ανόρθωση και να πετύχει τη μακρόχρονη εξασθένηση του παλιού της εχθρού. Απεναντίας οι Αμερικανοί και οι Βρετανοί, που πίστευαν ότι μια Γερμανία φτωχή, δυσारेστημένη και απογυμνωμένη από ηγετικά στελέχη θα πιανόταν πιο εύκολα στο δόκανο του κομμουνισμού, έδωσαν γρήγορα τέλος στην πολιτική της αποβιομηχάνισης και των αντιναζιστικών εκκαθαρίσεων.

S. Bernstein και P. Milza, Ιστορία της Ευρώπης, τ. 3: Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης, 1919 έως σήμερα, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997, σ. 175-176.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

- α. Σχολ. βιβλίο, σελ.63-65 «Το 1878..Ανατολική Θράκη»
- β. Σχολ. βιβλίο, σελ. 113 Υπέρ της αναζήτησης...της Πολωνίας». (Προαιρετικά μπορεί να αναφερθεί από την ίδια σελίδα «Ειδικότερα...σταθερά.»)
- γ. Σχολ. βιβλίο, σελ.156 «Μετά τη λήξη...κοινού νομίσματος» και συμπληρωματικά από σελ.162 «Μετά από μία περίοδο...την οικονομία»

ΘΕΜΑ Α2

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Λάθος
- ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

Σχολ. βιβλίο, σελ.30 «Πρέκυψε τότε..δύο παρατάξεων»

ΘΕΜΑ Β2

Σχολ. βιβλίο, σελ. 79 «Για τη λύση...των εμπολέμων»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Σχολ. βιβλίο, σελ. 102-103 «**Η διεθνής θέση της Ελλάδας**».

Για το πρώτο σκέλος του ερωτήματος που αφορά τις κατευθυντήριες γραμμές της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μετά τη Συνθήκη της Λωζάννης οι υποψήφιοι μπορούν να αξιοποιήσουν από το σχολικό εγχειρίδιο από σελ. 102 «Στο διπλωματικό πεδίο...το 1928». Επιπρόσθετα θα αναφερθούν στοιχεία από το πρώτο απόσπασμα το οποίο βρίσκεται σε έργο του Κ. Σβολόπουλου, όπου αναλύονται οι επιδιώξεις του Ελ. Βενιζέλου ως προς την διπλωματική πορεία της χώρας. Κατά τον Έλληνα πολιτικό επιδιώκεται:

- η εξομάλυνση των σχέσεων με την Ιταλία και η δημιουργία ανάλογων επαφών με εκείνων που υπάρχουν με τους Αγγλο-Γάλλους «ἀποκατάστασιν σχέσεων... ... Ἀγγλίαν».
- η ἀμβλυνση των διαφορών με την Τουρκία, αλλά και τα Βαλκανικά κράτη Γιουγκοσλαβία-Βουλγαρία-Αλβανία και η δημιουργία φιλικών σχέσεων μεταξύ τους. Ωστόσο, δεν παραγνώριζε ότι η συμμαχία με τις δύο τελευταίες χώρες ερχόταν σε δεύτερη μοίρα «Δευτέρα βάση τῆς εξωτερικῆς... εἰς δευτέραν μοῖραν.»
- η ανασυγκρότηση και η ισχυροποίηση της Ελλάδας σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, ώστε να μην τίθεται ως αναγκαιότητα η εξάρτησή της από χώρα των Μεγάλων Δυνάμεων. Ειδικότερα, επιδιώκεται η απεξάρτηση της Ελλάδας από τις Μεγάλες Δυνάμεις, από οποιοδήποτε κράτος-μέλος τους που ζητεί την άσκηση επιρροῆς στο Βαλκανικό χώρο και το οποίο θα διεκδικήσει σε περίπτωση νέας παγκόσμιας πολεμικής σύρραξης την οικονομική και στρατιωτική υποστήριξη από τις χώρες που εξαρτώνται από αυτό «Τρίτη βάση ἦτο ἡ ἐπιμελής... τῶν διαμαχομένων».

Για το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος που αφορά την πορεία υλοποίησής τους μέχρι το 1932, οι υποψήφιοι μπορούν να αξιοποιήσουν από το σχολικό εγχειρίδιο στοιχεία της σελ. 103 «Πράγματι, μεταξύ...κύρος της» Επιπρόσθετα θα αναφερθούν στοιχεία από το δεύτερο απόσπασμα, στο οποίο αναλύεται το ευρωπαϊκό όραμα του Βενιζέλου.

- η ικανοποίηση της ελληνικής πλευράς για την ιδέα της δημιουργίας ενός ενιαίου ευρωπαϊκού φορέα στον οποίο θα εντάσσονται όλα τα ευρωπαϊκά κράτη και προβάλλεται ως προϋπόθεση για την υλοποίησή της η διεθνής οργάνωση και η ανάγκη σεβασμού της εθνικής κυριαρχίας των κρατών.
- η δημιουργία και η ενδυνάμωση –μέσω του νέου φορέα- «της Ευρώπης των πατρίδων».

- τα ευρωπαϊκά κράτη θα ευνοηθούν σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο.
- Ωστόσο στην πορεία προς την ενοποίηση απαιτείται προσοχή και μακροπρόθεσμη πολιτική.

ΘΕΜΑ Δ1

Σχολ. βιβλίο, σελ. 143 «Μετά το 1945...Ανατολικό Βερολίνο». (Επιπλέον μπορούν να αξιοποιηθούν στοιχεία από τις σελ. 134-135 «Οι τριγμοί...Ψυχρού πολέμου» και σελ. 136-137 «Όταν μετά τον τερματισμό των επιχειρήσεων...στην ΕΣΣΔ».)

Ως προς το πρώτο σκέλος του ερωτήματος που αφορά τις διαφωνίες και τις ρυθμίσεις των συμμάχων - νικητών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από το 1945 ως το 1949 σχετικά με το μέλλον της Ανατολικής Ευρώπης, μπορούν να ενσωματωθούν στοιχεία του α' αποσπάσματος. Συγκεκριμένα αναφέρεται πως οι Σοβιετικοί εγκατέστησαν στη Ρουμανία, Πολωνία και Ουγγαρία φιλικά προς αυτούς πολιτεύματα, ισχυροποιώντας τα κομμουνιστικά καθεστώτα. Μοναδική εξαίρεση αποτελούσε η Τσεχοσλοβακία, στα τέλη του 1947, στην οποία και μετά τις εκλογές του Μαΐου του 1946 εξακολουθούσε να ηγείται κυβέρνηση αστικών πολιτικών δυνάμεων, αλλά σε νευραλγικές υπουργικές και διοικητικές θέσεις υπήρχε έλεγχος από τους κομμουνιστές.

Ως προς το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος που αφορά τις διαφωνίες και τις ρυθμίσεις των συμμάχων - νικητών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από το 1945 ως το 1949 σχετικά με το μέλλον της Γερμανίας επισημαίνονται από το δεύτερο και τρίτο παράθεμα τα κάτωθι:

Από τις αρχές του 1946 οι απόψεις των πρώην συμμάχων για το θέμα της Γερμανίας διίστανται.

α) Η ΕΣΣΔ επεδίωκε την εξασθένιση της Γερμανίας μέσω της διάλυσης των υποδομών της .

β) Οι ΗΠΑ και η Μ. Βρετανία επιδιώκοντας την αποσόβηση της κομμουνιστικής επιρροής στη Γερμανία, προέβαιναν στην στήριξή της.

Εν τέλει, συμφωνήθηκε η άνευ όρων παράδοση της Γερμανίας και η επιβολή εξουσίας από τις δυνάμεις κατοχής με κεντρικό άξονα το Συμβούλιο Ελέγχου, οι αποφάσεις του οποίου έπρεπε να είναι ομόφωνες. Παρά την αντίδραση του Στάλιν στην πιθανή παραχώρηση μιας ζώνης επιρροής στους Γάλλους, τελικά δεχόμενος πιέσεις απεδέχθη την πρόταση του Ρούζβελτ.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. - ΧΑΝΙΩΤΗ Ν. - ΧΟΝΔΡΟΥ Λ.